

A.1.1 Να αποδώσετε τις έννοιες των παρακάτω ορισμών:
Ανόρθωση, Κοινωνιολογική Εταιρεία, Κλήρικ.

(ΜΟΝΑΔΕΣ 12)

A.1.2.α Να αντιστοιχήσετε τις πληροφορίες της στήλης **A** με αυτές της στήλης **B**

A	B
α) 1870	1) Θάνατος Ιωάννη Κωλέττη
β) 1841	2) Διατύπωση Αρχής της Δεδηλωμένης
γ) 1909	3) Ίδρυση Εθνικής Τράπεζας
δ) 1847	4) Διάλυση ΕΑΠ
ε) 1875	5) Ίδρυση ΣΕΚΕ
η) 1928	6) Εμφάνιση νέων οικοδομικών υλικών
θ) 1930	7) Εκλογική νίκη Ελευθερίου Βενιζέλου
ι) 1923	8) Κίνημα στο Γουδί
κ) 1918	

(ΜΟΝΑΔΕΣ 8)

A.1.2.β Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λάθος.

- 1) Η Συνθήκη του Βουκουρεστίου υπεγράφη τον Σεπτέμβριο του 1913.
- 2) Η Ελλάδα το 1912 αριθμούσε 390 ατμόπλοια.
- 3) Στις 25 Μαρτίου 1910 διαλύεται ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος.
- 4) Οι Μεγάλες Δυνάμεις το 1905, έδωσαν στο Βενιζέλο προθεσμία 20 ημερών να καταθέσει τα όπλα.
- 5) Η πρώτη επίσημη απογραφή των προσφύγων έγινε τον Μάιο του 1927.

(ΜΟΝΑΔΕΣ 5)

A.2.1 Να αναφερθείτε στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκε το πρόβλημα της στέγασης των προσφύγων:

- α) Όταν έφτασαν το πρώτο διάστημα στην Ελλάδα (τέλη 1922)
- β) Όταν εγκαταστάθηκαν στην ύπαιθρο όσοι αποκαταστάθηκαν ως αγρότες

(ΜΟΝΑΔΕΣ 6+8)

A.2.2 Να αναφερθείτε στη στάση που κράτησαν οι Μεγάλες Δυνάμεις έναντι των επαναστατών του Θερίσου και στην αντίδραση του κρητικού λαού, πριν οδηγηθούν στη διπλωματική οδό.

(ΜΟΝΑΔΕΣ 11)

Β.1. Με βάση τις πηγές και τις ιστορικές σας γνώσεις να καταγράψετε και να ερμηνεύσετε τη διάσταση απόψεων μεταξύ Βενιζέλου – Κωνσταντίνου αναφορικά με την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας κατά την περίοδο 1914-1915 μέχρι και τη συνταγματική εκτροπή.

Κείμενο Α

Είμαστε στις απαρχές του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου...Στην Ελλάδα βασιλεύει ο Κωνσταντίνος. Είχε κάνει τις στρατιωτικές του σπουδές στη Γερμανία την εποχή του θριάμβου της στον αστραπιαίο Γαλλο-Γερμανικό πόλεμο του 1870. Είχε νυμφευθεί την αδελφή του Κάιζερ, τη Σοφία και ήταν φυσικά θαυμαστής της πρωσοικής (γερμανικής) πειθαρχίας και ισχύος. Ο Κωνσταντίνος τασσόταν υπέρ μιας ουδετερότητας η οποία με τα γεωπολιτικά δεδομένα των Βαλκανίων θα ήταν ουσιαστικώς μια ευμενής ουδετερότητα υπέρ της Γερμανίας. Ενδομύχως βέβαια επιθυμούσε συμμαχία με τις λεγόμενες «Κεντρικές Δυνάμεις»: τη Γερμανική κι την Αυστρο-Ουγγρική, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία και την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Ο Βενιζέλος από την πλευρά του υποστήριζε την έξοδο στον πόλεμο με τις Δυνάμεις της Entente (Αντάντ) τη Βρετανική, τη Γαλλική, τη Ρωσική την Ιταλία και τη Σερβία. Έβλεπε το οξύμωρο άλλωστε μιας συμμαχίας με την Οθωμανική Αυτοκρατορία και θεωρούσε ότι τα ελληνικά συμφέροντα ήταν παράλληλα και συμπληρωματικά των βρετανικών. Ο ελληνικός στόλος θα καθιστούσε την Ελλάδα σημαντικό σύμμαχο των Βρετανών. Αντιθέτως αν η χώρα συμμαχούσε με τους Γερμανούς θα ήταν για αυτούς δευτερεύων σύμμαχος σε σύγκριση με την Οθωμανική Αυτοκρατορία και ο ελληνικός στόλος θα ήταν εύκολος στόχος για τον πανίσχυρο βρετανικό.

Σελ. 71-72 Γ.Β. Δερτιλής

Επτά πόλεμοι, τέσσερις εμφύλιοι, επτά πτωχεύσεις 1821-2016

Κείμενο Β

Πέραν της στρατιωτικής –στρατηγικής όψης, υπήρχε άλλο ένα θέμα που επηρέαζε τη στάση και την επιχειρηματολογία του αντιβενιζελισμού και αυτό ήταν η βαρύτητα του ρωσικού παράγοντα στο πλαίσιο της Αντάντ. Στην αντιβενιζελική συλλογιστική προέβαλλε με σαφήνεια η ασυμβατότητα της συμμετοχής της Ελλάδας σε μια συμμαχία η οποία υποσχόταν στη Ρωσία τον έλεγχο της Κωνσταντινούπολης και των Στενών, της κορωνίδας της Μεγάλης Ιδέας.... Η διαφωνία σχετικά με τη σκοπιμότητα της εμπλοκής της Ελλάδας στον πόλεμο οδήγησε στην (πρώτη) παραίτηση Βενιζέλου. Αφού εξετάστηκαν και άλλες δυνατότητες ο βασιλιάς ανέθεσε την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης στο βουλευτή Αχαΐας Δημήτριο Γούναρη.

Σ Ριζάς

Το τέλος της Μεγάλης Ιδέας (Ο Βενιζέλος, ο αντιβενιζελισμός και η Μικρά Ασία) σελ. 27
(μονάδες 25)

Β.2.Αφού μελετήσετε το παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις: α). Να καταγράψετε την ολοκλήρωση του σιδηροδρομικού δικτύου και τον στόχο που τελικά εξυπηρέτησε ο σχεδιασμός του, καθώς και τη συνολική προσφορά στην ανάπτυξη της Ελλάδας. β) Ποιον ρόλο επωμίστηκε το κράτος όσον αφορά το κόστος του έργου και ποιο ο ιδιωτικός τομέας και ειδικότερα το ομογενειακό κεφάλαιο; γ) Πως σχετίζεται η στάση του ομογενειακού κεφαλαίου στη χρηματοδότησή του με τον ευρύτερο κερδοσκοπικό χαρακτήρα κατά τον 19^ο αιώνα;

Κείμενο 1

Ο μύθος των ελληνικών σιδηροδρόμων αποπνέει μια ιδιαίτερη ειρωνεία. Η πρώτη φάση της κατασκευής τους (1880-1890) ξεκίνησε σχεδόν σαν αντίδραση ενοχής που η χώρα είχε τόσο πολύ αρνήσει να προσχωρήσει στη νέα θρησκεία· και από τότε προβάλλεται ως το αναμφίβολο σημάδι της ελληνικής μετάβασης σ' ένα είδος καπιταλισμού. Από πολλές, όμως απόψεις, η χρησιμότητά τους για μια διαδικασία μετάβασης ήταν αμφισβητήσιμη αν όχι τελείως αρνητική. Το ολικό μήκος γραμμών (λιγότερο από 750 μίλια το 1890, περίπου 850 το 1909) δείχνει ότι η ένεση επενδύσεων δεν ήταν αρκετή για να δημιουργήσει συνθήκες οικονομικής απογείωσης. Αλλά και μεγαλύτερες να ήταν οι επενδύσεις, πάλι θα ήταν σχεδόν άχρηστες. Η κατασκευή σιδηροδρόμων δεν μπορούσε να παίξει τονωτικό ρόλο για ανύπαρκτους βιομηχανικούς κατασκευαστές δικτύου και τροχαίου υλικού, ούτε ήταν αρκετά ισχυρό κίνητρο για να δημιουργηθούν τέτοιες βιομηχανίες σε μια χώρα που δεν είχε αρκετό σίδηρο και κάρβουνο. Ακόμα και στον τομέα των μεταφορών η εισφορά του σιδηροδρόμου στην ανάπτυξη της χώρας δεν ήταν αποφασιστική, όχι μόνο γιατί το δίκτυο δεν είχε παντού το ίδιο πλάτος γραμμών αλλά και γιατί είχε κατασκευαστεί ώστε να εξυπηρετεί κυρίως παράλιες περιοχές. Οι σιδηροδρομικές εκμεταλλεύσεις είχαν πάντα έλλειμμα, όχι μόνο γιατί οι σιδηρόδρομοι είναι συνήθως παθητικοί σε όλο τον κόσμο, αλλά κυρίως γιατί υπήρχαν οι ειδικές ελληνικές συνθήκες... και οι κυβερνήσεις του 20ου αιώνα δεν συνέχισαν ουσιαστικά την προσπάθεια ανάπτυξης του δικτύου, ακριβώς επειδή έδειξε ότι δεν ήταν ούτε κοινωνικά επικερδές μεταφορικό μέσο, ούτε κίνητρο για την εγχώρια βιομηχανία. Έτσι η «ηρωική εποχή» των ελληνικών σιδηροδρόμων στα 1880, η υποτιθέμενη ένδειξη του καπιταλιστικού μετασχηματισμού της χώρας, απλώς συντέλεσε σε μια βαρύτερη αύξηση της ξένης οικονομικής κυριαρχίας με μέσο το δημόσιο χρέος και, τέλος στην πτώχευση του 1893.

Γ. Δερτιλή, Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση (1880-1909)

Κείμενο 2

Οι ομογενείς δεν θα ενδιαφερθούν για μακρόπνοες επενδύσεις παρά μόνο όταν θα συνδυαστούν με μεγάλες κρατικές επιχορηγήσεις και άλλα προνόμια, όπως ήταν οι επενδύσεις στους σιδηροδρόμους ή με πιθανότητες τεραστίων κερδών, ενίοτε σε συνδυασμό με χρηματιστηριακή κερδοσκοπία. Πολλοί είναι οι λόγοι με τους

οποίους θα εκδηλώνεται εκάστοτε αυτή η στρατηγική των ομογενών επιχειρηματιών. Οι επιχειρήσεις τους θα ιδρυθούν με μεγάλη συμμετοχή του επενδυτικού κοινού και τη μικρότερη δυνατή εισφορά ίδιων (δικών τους) κεφαλαίων. Ο χρόνος παραμονής των κεφαλαίων στην Ελλάδα θα είναι ο ελάχιστος δυνατός. Όποτε είναι ανάγκη θα μεταφέρονται στο εξωτερικό όσο το δυνατόν περισσότερα κέρδη. Το ίδιο πνεύμα επικρατεί στις επενδύσεις στους σιδηροδρόμους. Ο ανάδοχος δεν αρκείται στο συμβατικό του κέρδος, επιζητεί να κερδίσει και από την ελαχιστοποίηση των κεφαλαίων που θα απασχολήσει. Όταν έρχεται να η στιγμή να καταβάλει την εγγύηση για το έργο, ο Βαλτατζής, ανάδοχος της γραμμής Αθηνών -Ρίου -Βονίτσας δεν καταθέτει σε μετρητά τις 300.000 που απαιτεί η προκήρυξη, δεν στέλνει καν εγγυητική επιστολή της τράπεζας της οποίας είναι σημαντικός μέτοχος, πράγμα που θα ήταν ήδη μεγάλη για αυτόν ευκολία. Εννέα μήνες δεν την έχει ακόμη καταθέσει....Ο βουλευτής Κερκύρας Ζωχιός θα εκφράσει, μόλις ένα μήνα μετά την επικύρωση των συμβάσεων των σιδηροδρόμων τη διάχυτη μεταμέλεια πολλών βουλευτών για τις παραχωρήσεις προς τους αναδόχους των δύο σιδηροδρομικών γραμμών: *«Ενδέχεται να μας αγαπούν οι ομογενείς αλλ' εγώ δεν το πιστεύω. Θα πάθωμεν ό,τι με τους σιδηροδρόμους, τουτέστι θα προθώμεν στραβά κι ανάποδα. Και όντως εις μεν τον πρώτον σιδηρόδρομον εδώκαμεν (το κράτος) 15 εκατομμύρια, εις δε τον δεύτερον επάνω-κάτω 16 εκατομμύρια...Αλλά ο δεύτερος σιδηρόδρομος διαφέρει και κατά το μήκος και κατά τας δυσκολίας. Όταν ή γελάσαμεν τον πρώτο εργολαβον ή μας γέλασε ο δεύτερος...»*

Γ.Β. Δερτιλής Ιστορία του Ελληνικού κράτους σελ. 417-418.

Κείμενο 3

Η εγκατάσταση των Ελλήνων χρηματιστών της διασποράς στην Ελλάδα, είχε επιπτώσεις που μακροπρόθεσμα αποβήκαν καίριες. Πραγματικά, η κυρίαρχη μορφή δραστηριοτήτων των Ελλήνων χρηματιστών αντιστοιχεί στην «τυπική» μορφή δραστηριοτήτων του δυτικού ιμπεριαλιστικού κεφαλαίου, στη διαδικασία διείσδυσής τους στις χώρες της περιφέρειας: αξιοποίηση μεταλλείων, κατασκευή σιδηροδρόμων και ίδρυση τραπεζιτικών οργανισμών για τον έλεγχο των πιστώσεων και των δημόσιων προσόδων.... Η εντεινόμενη δυσχέρεια στην εξεύρεση προσοδοφόρων διεξόδων στις μητροπόλεις, και οι εγγενείς ανάγκες επέκτασης του καπιταλισμού που βρισκόταν σε διαρκή αναζήτηση νέων αγορών στις περιφέρειες, εκφράζονται με την προτίμηση των κεφαλαιούχων των μητροπόλεων για τέτοιου τύπου δραστηριότητες. Πράγματι, οι μορφές αυτές, παρουσιάζουν το τριπλό πλεονέκτημα να είναι εξαιρετικά κερδοφόρες, σε σχέση με τα τρέχοντα ποσοστά κέρδους των μητροπόλεων, να συμβάλλουν στη δημιουργία μιας τεχνικοοικονομικής υποδομής απαραίτητης για την εμπορική διείσδυση σε περιοχές με προκαπιταλιστικές ακόμη δομές, και να μην αντιμετωπίζουν τον ανταγωνισμό και την αντίθεση της ντόπιας άρχουσας τάξης, ανίκανης να συγκεντρώσει και ν' αξιοποιήσει τα σημαντικά ποσά που απαιτούν οι ανάλογες επιχειρήσεις. Επιπλέον,

μπορούσαν και να οδηγήσουν βαθμιαία στον ολοκληρωτικό έλεγχο του μηχανισμού των κρατικών εισπράξεων.

Κ. Τσουκαλά, Εξάρτηση και αναπαραγωγή, σ. 25
(μονάδες 25)